

Saateks

Tartu Linnamuuseumi 20. aastaraamatust on saatuse tahtel saanud kahe aasta raamat ja ta on selle võrra eelnevatest veidi kaalukam. Küllap ka sisu mõttes, kuna kahe aasta artiklite saak on arvukam kui eelkäijate puhul.

Seekordse aastaraamatu *Studia* rubriigi artiklid pärinevad kunstiteadlaste sulest või haakuvad kunstiajaloo laiemas mõttes. Enamik neist on linnamuuseumis korraldatud näitustega kaasnenud teaduspäevade artikliks vormistatud ettekanded. 2014. aasta maist augustini sai linnamuuseumis näha näitust «Kunst, arhitektuur, vabamürlus. Rutikvere mõisa Pistohlkorsid». Näitus tutvustas muuseumi koduks oleva Katariina maja ehitanud Pistohlkorside aadliperekonna Rutikvere haru kahte harrastuskunstnikku, isa ja poega Otto Friedrich von Pistohlkors II ja IV. Eksponeeriti nende kunstiloomingut ning avati mõlema kujunemisel oluline vabamüürlik taust. Näituse kuraatorid käsitlevad aastaraamatu artiklites näituse teemasid oma vaatenurgast: Anne Untera (Eesti Kunstimuuseum) tutvustab kahe harrastuskunstniku elu- ja kujunemislugu ning Epi Tohvri (Tallinna Tehnikaülikooli Tartu kolledž) analüüsib vabamüürluse allikaid ja mõju 18. ja 19. sajandi ehituskunsti arengule. *Textus*'e rubriigis saab Kaspar Jassa eestikeelses tõlkes lugeda Eesti Ajalooarhiivis Pistohlkorside perekonna fondis säilitatud 18. sajandi teisest poolest pärit vabamüürlaste üldeskirja.

Valdav osa aastaraamatu artiklitest on pühendatud tapeetidele ja neid ümbritsevatele ruumidele. 2014. aasta oktoobrist 2015. aasta märtsini linnamuuseumis eksponeeritud näitus «Mängud tapeetidega» avati esindusliku teaduspäevaga 31. oktoobril 2014. Nii näituse kui ettekandepäeva korraldamise ajendiks sai Tartu vanematest elamutest (Lai 24, Jaani 4 ja Lutsu 8) leitud väärtuslike tapeedifragmentide konserveerimine OÜs Mandragora ja linnamuuseumile üleandmine. Sisuka ettekandepäeva korraldajaid oli näituse kuraator, tapeetide konserveerimise alal doktoritöö kaitsnud ja seejärel Saksa tapeedimuuseumisse (MHK Deutsches Tapetenmuseum) erialasele tööle suundunud Kadri Kallaste. Artiklis «Mängud tapeediga. 19. sajandi teise poole paberist seinakujunduse mõjutused ja ilmingud Eesti interjööris» vaatlleb Kadri Kallaste 19. sajandi teisel poolel ja 20. sajandi alguses Eesti mõisates ja rikka keskklassi interjöörides kasutatud tapeete ja neist loodud seinakujundusi. Tartu vanematest hoonetest leitud tapeedikatkeid käsitlevad üldisel tapeediajaloo taustal Heli Tuksam

(Tartu Kõrgem Kunstikool) ja Kurmo Konsa (Tartu Kõrgem Kunstikool / Tartu Ülikool) koostöös valminud artiklis «Peidetud mustrid Tartu elamutes – uurimine ja dokumenteerimine». Oliver Orro (Eesti Kunstiakadeemia) ja Mart Siilivase (Muinsuskaitseamet) ühises artiklis «Ruumist tapeetide ümber» vaadeldakse 19. sajandi teise poole ja 20. sajandi alguse elamutüüpe ning koduinterjööre Tallinnas ja Tartus. Trafarettmaalingute uurimisele ja taastamisele pühendunud Tartu konservator Kristiina Ribelus tutvustab Tartu 20. sajandi interjöörides rohkesti leiduvaid trafarettmaalinguid. Sirje Sisask Tartu Ülikooli muuseumist kirjutab ülikooli farmaatsiaprofessori Dragendorffi ja tema kasvandiku Nicolai Jorbani tööst tapeetide tervistkahjustava mõju uurimisel 19. sajandi teisel poolel.

Tapeediteemat jätkab rubriigis *Collectiones* OÜ Mandragora juhataja, konservator Ene Sarapi kirjutis Tartu vanematest hoonetest leitud 18. ja 19. sajandi tapeetide konserveerimisest, samas tutvustab ta järjest populaarsemaks muutuva vanade tapeetide eksponeerimise võimalusi koduses interjööris.

Studia rubriigi lõpetab Eesti Ajalooarhiivi arhivaari Sven Lepa põhjalik ülevaade fotograafia algusaegadel, aastatel 1855–1870 Tartus tegutsenud päevapiltnikest.

Museologia rubriigis kirjutab linnamuuseumi pedagoog Keiu Telve läbi 2014/2015. õppeaasta väldanud koostööprojektist Tartu Karlova kooliga, mille käigus rühm sealse 8. klassi õpilasi tegi Tartu rahu ainetel mitmeetapilise, dramaturgilisest instseneeringust ning videofilmist koosneva loovtöö.

Väljaande lõpetavad ülevaated linnamuuseumi tegevusest aastatel 2013–2014 rubriigis *Annalis*. Muuseumi direktor Merike Toomas esitab kokkuvõtte linnamuuseumi ja filiaalide tööst ning tähtsamatest sündmustest. Peavarahoidja Kaie Jeaser tutvustab muuseumi kogude täienemist ning huvitavamaid tulmunud kogusid ja museaale, arheoloogiaosakonna juhataja Arvi Haak ja arheoloogiakogu hoidja Elis Tiidu kirjutavad kõnealusel perioodil kogusse vastu võetud arheoloogilistest leidudest.

Artikleid illustreerib rikkalik pildimaterjal, lisaks mustvalgetele fotodele kirjutiste juures on ka eraldi värvitahvlid.

Suur tänu artiklite autoritele tubli panuse eest teemakogumiku valmimisel. Sisukat lugemist kõigile kunsti- ja ajaloo huvilistele!

Marge Rennit